Felsefe-i Dîn-i İslâm [I]

□□□□□□□□□□□ □□□□□□□□ □□□ □□□□□□□□□□□□□□□ □□□□□ □□□□□ □□□□□□□□□□ □□□□□□□□

□□□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□ □□□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□□□□ □□□□□□ □□□ □□□□□ □□□□□□□□□□□□ □□□□□□□□ □□□□□□□□

Bütün kâinatta bulunduğu hâl ve mevki‘ni muhâfaza eden hiçbir mevcut bulunmadığı, umûmî bir tebeddül ve teğayyür kânûnuna tâbi‘ bulunduğu dînen, fennen ve aklen sâbittir. Mesela ‘avârız-ı tabî‘iyyede ziyâ, zulmet, harâret, burûdet, sükûn, hareket ve bunlar gibi bir takım hâdisât-ı zâhireyyeden gayrı gerek şer‘in ve gerek fenn-i tıbbın verdiği malûmâta göre nutfenin ‘alakaya, ‘alakanın mudğaya, mudğanın demî lahm ü şahme tahavvülü gibi esrâr-ı hafiyye-i ‘unsûriyye dahi bu nev‘ tebeddül ve tağayyüre ma‘ruz bulunmaktadır.

Bu hâllerin meydana gelmesi mutlaka bir mûcid, bir mü’essirin eser-i sun‘ u kudreti olmak iktizâ eder. Zira bu tebeddül bazı havâdisde ancak bi’l-müşâhede sabit ve bunların ezdâdı tareyân-ı ‘ademdir. Sükûndan sonra hareket, ziyâdan sonra zulmet, harâretten sonra burûdetin tevâlî ve ta‘âküb etmesi varlıktan sonra yokluk yâhud yokluktan sonra varlık demek olduğu için **hudûs** nâmını almıştır. Eğer bunlardan biri kadîm olaydı bulunduğu hâllerinde dâim olmaları lazım gelirdi. O hâlde onları tebeddül-i ahvâle sevk eden bir ‘âmil, bir mü’essir vücûdu bi’z-zarûre sabit olmuş olur.

İşte o mü’essir dîn-i mübîn-i İslâm’ın **vâcibü’l-vücûd** ismini verdiği kadîm-i lâ yezâl, hakîm-i müte‘âl olan Cenâb-ı Hakk’tır. Binâen ‘aleyh bütün mütebahhirân-ı hukemâ ve felâsifeyi vâdî-i hayrette bırakan şu tahavvülât-ı zarûriyyeye bir mü’essirin eseri olmaması, bir ‘âmil-i mevhumdan zuhûr etmiş olması katiyyen kâbil-i tasavvur olamaz.

Hudûs-i âlem hakkında ber-vech-i âtî fikrî şerh ve îzâh ile meselenin ehemmiyetine binâen nazar-ı tedkik ve muhâkemeden geçirmek lüzûmu var ve hatar [ehemmiyetli] oluyor.

Âlem bütün eczâ ve efrâdıyla madde ve sûretiyle [var] olmasında tamâm-ı sûretiyle hâdis, [isterse] madde ve kuvvetiyle kadîm olsun, madde ve sûret ma‘an kadîm ve ezelî olarak yekdiğerinden infikâkı mümkün olmasın, son derece bir sûret-i basît ve rakîkayı hâiz zerrât-ı

gayr-ı mütenâhiyyeden ibâret olan ve **esîr** nâmı verilen madde ile her cüz'ü mine'l-ezel bir kuvve-i câzibe ve dâfi'ayı hâvî o zerrât-ı gayr-ı mütenâhiyyenin harekât-ı dâimesinden ibâret bulunan kuvvette kadîm olsun.

Evet, o zerrât-ı gayr-ı mütenâhiyyenin şu fezâ-yı nâ-mütenâhî içinde yekdiğeriyle temas etmeyerek her zerre kendi mihverinde kemâl-i intizamla hareket-i devriyye icrâ eylediğini ve hâiz bulundukları câzibe ve dâfi'a kuvvetleri sebebiyle hiçbir muvâzene-i tabî'iyyesini gâib etmeyerek bir devrân-ı dâimî ile hareket eylediklerini haber veren bazı mütefekkirîn-i ulemâ her nasıl ise de o eczâdan biri muvâzenesini gâib ederek hareketten çıkıp diğer eczâdan biri ile birleştikten sonra civarlarında bulunan zerrâtı kendilerine çekmiş olduklarından bütün zerrâtın harekât-ı muntazamalarına halel târî olarak bunlar bir takım küme ve keseklere inkisâm etmiş ve her biri diğerinden milyonlarca kilometre uzaklaşarak her biri bir hîn-i mahsusta mihveri dâhilinde harekete başlamış ve her biri bir şems olarak meydana çıktığından kevâkib-i sâbiteler bunlardan hâsıl olmuş ve bunlardan da pek çok parçalar ifrâz olunarak her biri birer âlem teşkîl eylemiştir.

İşte bulunduğumuz âlemi tenvîr eden şems dahi bu parçalardan hâsıl olarak nârî bir mâyi' hâline girdikten sonra o dahi bir çok parçalara inkisâm ederek her biri mu'ayyen bir mahalde ahz-ı mevki ederek şemsin etrafında harekete başlamış ve bunların hey'et-i mecmû'ası âlem-i şemsimizi tevlîd eylemiş olduklarını ihbâr etmektedirler.

Aynı zamanda küre-i arzımız da onlardan biri olmak üzere şemsin etrafında dönmeye başlamış ve her ne kadar ahvâl-i ibtidâ'îsinde bir küre-i nâriyyeden ibâret ise de içinde bulunduğu fezânın tahte's-sıfır yüzlerce derece soğukluğundan tedrîcen tesallüb etmiş lüzûmî derece kabuk bağladıktan sonra şu gördüğümüz dereceyi bulmuştur

(mâ ba'dı var)

Asrî Müslümanlık, 3. sayı, sayfa 72-73, Hicrî: 6 Receb 1343, Mîlâdî: Şubat 1925

Nikitalı Mahmûd Hamdi

Hazırlayan ve Editör: Emir Çakır

Link

https://isamveri.org/pdfosm/D03175/1343_03/1343_03_72-73.pdf